

EKONOMİK KRİZLER VE SEÇİMLERE YANSIMASI

Aydınlık Gazetesi, 23 Nisan 2018

Yıldırım Koç

Ekonomik krizler seçimlere yansır. Görmüş geçirmiş, olağanüstü tedbirli ve mantıklı davranan halkımız, ekonomik krizlere cevabını genellikle seçimlerde verir. Halkımızı aptal ve cahil, kendilerini akıllı zannedenler hep yanılır.

1988-1989 VE 1991 KRİZLERİ VE 1991 SEÇİMLERİ

Türkiye ekonomisinde ikincil önemde bir kriz 1988-1989 yıllarında yaşandı. Sabit fiyatlarla kişi başına GSMH 1988 yılında yüzde 0,7 ve 1989 yılında yüzde 0,6 oranlarında azaldı. Ekonomide küçük bir kriz de 1991 yılında yaşandı. Sabit fiyatlarla kişi başına GSMH yüzde 1,6 oranında küçüldü.

Bu dönem yüksek oranlı enflasyon yıllarıydı. Aralık'tan Aralık'a ölçüldüğünde, tüketici fiyatları 1990 yılında yüzde 60,6 arttı. Bu oran 1991 yılında yüzde 71,1 oldu. Fiyat artış oranı 1992 yılında yüzde 67,9 oranında gerçekleşti.

1988-1989 ve 1991 krizleri döneminde iktidarda Anavatan Partisi (ANAP) vardı. 21.12.1987-9.11.1989 döneminde Turgut Özal, 9.11.1989-23.6.1991 döneminde Yıldırım Akbulut ve 23.6.1991-20.11.1991 döneminde de Mesut Yılmaz başbakandı.

ANAP 1984 yılında yapılan mahalli idareler il genel meclisi üyeleri seçiminde 7,3 milyon (% 41,2) oy aldı. 1989 yılında yapılan mahalli idareler il genel meclisi üyeleri seçiminde oyu 4,8 milyona (%21,7) düştü.

ANAP 1987 yılında yapılan milletvekili genel seçimlerinde 8,7 milyon (%36,3) oy aldı. Bu oyu 1991 milletvekili genel seçimlerinde 5,7 milyona (%24,0) geriledi. 1995 seçimlerindeki oy sayısı ise 5,5 milyon düzeyinde (%19,7) kaldı.

Seçmenler, ekonomik krizin olumsuz sonuçlarına, ANAP'ın oyunu azaltarak tepki gösterdi.

1994 EKONOMİK KRİZİ VE 1995 SEÇİMLERİ

Türkiye ekonomisinin ikincil önemdeki krizlerinden biri de 1994 yılında yaşandı. 1994 yılında sabit fiyatlarla kişi başına GSMH yüzde 7,8 oranında küçüldü.

Bu dönem yüksek oranlı enflasyon yıllarıydı. Aralık'tan Aralık'a ölçüldüğünde, tüketici fiyatları 1993 yılında yüzde 71,4 ve 1994 yılında yüzde 132,1 oranlarında arttı. Diğer bir deyişle, 1994 yılında ortalama aylık fiyat artışı yüzde 10'un üstündeydi. Yıllık artış 1995 yılında da yüzde 76,0 olarak gerçekleşti.

1994 yılında ekonomik kriz yaşanınca, hükümet 5 Nisan İstikrar Programını gündeme getirdi.

1994 yılında iktidarda DYP-SHP koalisyon hükümeti vardı. Tansu Çiller 25.6.1993-5.10.1995 döneminde başbakandı. Koalisyon ortağı SHP ve ardından CHP'den de devlet bakanı ve başbakan yardımcısı olarak Erdal İnönü (25.6.1993-12.9.1993), Murat Karayalçın (19.9.1993-27.3.1995) ve Hikmet Çetin (27.3.1995-5.10.1995) görev yaptı.

1989 yılındaki mahalli idareler il genel meclisi seçimlerinde SHP 6,4 milyon (%29,0) oy aldı ve Ankara, İstanbul ve İzmir belediye başkanlıklarına SHP üyeleri seçildi. 1994 yılında yapılan mahalli idareler il genel meclisi seçimlerinde SHP'nin oyu 3,8 milyona (%13,5) düştü.

DYP, 1989 yılındaki mahalli idareler il genel meclisi seçimlerinde 5,6 milyon (%25,3) oy aldı. 1994 yılındaki seçimlerde bu oy sayısı 6,0 milyon (%21,3) oldu, oy oranı azaldı. DYP, 1999 yılında mahalli idareler il genel meclisi üyesi seçiminde 4,2 milyon (%13,3) oy alabildi.

DYP 1991 milletvekili genel seçimlerinde 6,6 milyon (%27,0) oy alarak birinci parti olmuştu. Ancak 1995 seçimlerinde oy sayısı 5,4 milyona (%19,2) geriledi.

İktidar ortağı SHP (ve sonra CHP) 1991 milletvekili genel seçimlerinde 5,1 milyon (%20,8) oy almıştı. Bu oy sayısı 1995 milletvekili genel seçimlerinde 3,0 milyona (%10,7) geriledi.

Ayrıca, Türkiye tarihinin en büyük eylemleri ve grevleri 1989-1995 döneminde yapıldı.

Seçmenler, ekonomik krizin faturasını iktidardaki DYP ve SHP'ye (CHP) ödettiler.